

CAPUTXINS CATALANS A LA COSTA ATLÀNTICA
NICARAGÜENCA: EL VICARIAT APOSTÒLIC DE
BLUEFIELDS (1913-1943)

VALENTÍ SERRA DE MANRESA

Des de l'any 1993 hem anat publicant, dins les pàgines d'*Analecta Sacra Tarraconensia*, notícies diverses sobre l'acció cultural¹ i missionera, «ad gentes», dels caputxins catalans durant els segles XVIII² i XIX.³ Ara toca ja el torn d'oferir una primera aproximació històrica al treball missioner efectuat durant el segle vintè, i ens fixarem en l'acció missionera desenvolupada pels frares de Sant Francesc de Catalunya, a l'àmplia zona de la costa atlàntica nicaragüenca, durant la primera meitat d'aquest segle XX que ara acaba de finir; concretament en els territoris de l'extens Vicariat Apostòlic de Bluefields.

El Vicariat Apostòlic de Bluefields⁴ s'estén al llarg de tota la costa atlàntica de Nicaragua, en el Departament de Zelaya, antiga colònia

1. Vg. VALENTÍ SERRA DE MANRESA, *El projecte del Pare Castellví d'un Centre Català de Recerques Americanistes*: *Analecta Sacra Tarraconensia* 66 (1993) 123-134.

2. Vg. VALENTÍ SERRA DE MANRESA, *La Missió dels caputxins catalans a la Guaiana durant el segle XVIII (1722-1817). Algunes problemàtiques d'evangelització, mentalitat i cultura*: *Analecta Sacra Tarraconensia* 68 (1995) 147-167.

3. Vg. VALENTÍ SERRA DE MANRESA, *Algunes notícies històriques de l'acció missional dels caputxins catalans a Mesopotàmia durant l'exclaustració (1841-1873)*: *Analecta Sacra Tarraconensia* 72 (1999) 279-297.

4. Una breu descripció i estadística (amb dades de l'any 1920) d'aquest Vicariat,

britànica, i fou creat per la Santa Seu el dia 2 de desembre de 1913, ran de l'erecció de la Província eclesiàstica de Managua;⁵ d'immediat aquest Vicariat fou confiat, per la Sagrada Congregació [= S.C.] de Propaganda Fide, a la Província de framenors caputxins de Catalunya. El territori del Vicariat Apostòlic de Bluefields, molt extens, abastava uns setanta mil quilòmetres quadrats (quasi un terç de Nicaragua!) i, en la seva part nord o septentrional limitava amb el Vicariat Apostòlic de San Pedro Sula (Hondures), a la cura pastoral dels religiosos llatzaristes o paüls de la Província de Barcelona.⁶ Les principals implantacions del Vicariat de Bluefields eren: la capital (Bluefields) amb uns sis mil habitants,⁷ les poblacions de Rama i Santa Cruz de Río Grande amb un miler, i Cabo Gracias a Dios que en tenia uns sis-cents; també eren força importants les poblacions de Prinzapolka i Puerto Cabezas. Els missioners caputxins, prioritàriament, es dedicaren a l'evangelització dels nadius, anomenats indis *miskito* o *moskito*, tal com expressament ho mencionà diverses vegades la Sagrada Congregació de Propaganda Fide;⁸ i per tal de consolidar-hi, eficaçment, la fe cristiana, els missioners crearen quasi-parròquies en els llocs de principal establiment dels indis miskito com, per exemple, la quasi-

---

hom pot trobar-la dins l'obra: *Missiones Catholicae cura S. Congregationis de Propaganda Fide descriptae anno 1922*, Florentiae 1922, 440-441: «Vicariatus Apostolicus Bluefieldensis». Pel que fa a la descripció cartogràfica, hom pot mirar l'obra del pare CAROLUS STREIT, *Atlas Hierarchicus. Descriptio geographica et statistica S.R.E. tum Occidentis tum Orientis iuxta statum praesentem*. Paderbonae in Guestfalia 1913, 30.

5. «Die 2 decembris 1913 erecta est Provincia ecclesiastica Managuae cum tribus suffraganeis, quorum unus Vicariatus Bluefields, etc.» Vg. CLEMENS A TERZORIO, *Manuale Historicum Missionum Ordinis Minorum Capuccinorum*. Isola dei Liri 1926, 377.

6. Sobre aquest Vicariat, Vg. la monografia de J. BARCELÓ MOREY, *Hombres y apóstoles en la costa hondureña. La Congregación de la Misión (PP. Paüles) de la Provincia de Barcelona en la costa norte de Honduras*, Barcelona 1999.

7. D'aquests sis mil habitants, només uns dos mil cinc-cents eren catòlics, car a la capital de la missió hi dominaven els protestants; Vg. *Analecta OFMCCap* 54 (1938) 20.

8. «Quan vaig ésser nomenat Vicari Apostòlic, em cridaren a Roma amb certa urgència i la Sagrada Congregació, per mitjà del seu Secretari que ho era, aleshores, monsenyor Salotti, ara Cardenal, em digué entre altres coses que era voluntat de la Santa Seu que, sense descuidar els fidels de parla espanyola, ens cuidéssim, d'una manera molt particular, dels moskits i dels qui parlen anglès, etc.» Carta de M. Solà a Josep de Besalú, Bluefields 14 setembre 1938; (Arxiu Provincial dels Caputxins de Catalunya [= APCC], Secció Missions: *Bluefields*, s.c.).

parròquia de Wapan,⁹ erigida l'any 1941, a la riba del riu Coco¹⁰ i, sobretot, maldaren per fomentar l'estudi i promoció de la llengua dels miskito¹¹ amb l'objectiu de reeixir en llur programa d'evangelització, en un context força difícil, tant per les dificultats de comunicació¹² amb els centres urbans de Nicaragua (no hi havia carreteres que connectessin la costa atlàntica amb l'interior del país), com també pel proselitisme dels grups protestants, majoritaris a Bluefields, la capital, una realitat que dificultava enormement l'evangelització.¹³ Aquest proselitisme era efectuat prioritàriament entre la immigració negra procedent de Jamaica¹⁴ i, també, òbviament, entre els indis miskito;¹⁵ un grup indígena de

9. «In loco vulgo 'Wapan' etiam in flumine 'Coco' ampliam Residentiam pro trium vel quatuor missionariorum habitatione sufficientem construximus eo quod agatur de totius regione Miskitiae, etc.» Vg. còpia de la carta de monsenyor Solà Farell al cardenal pare Fumasoni Biondi, Bluefields 30 octubre 1941; (APCC, *Ibidem*).

10. Es conserven interessants relacions etnogràfiques de les primeres excursions apostòliques realitzades pels framenors caputxins a les ribes del riu Coco, com la de JACINTO M. DE QUITO, *Una excursión por el Río Coco*, Bluefields 15 octubre 1924; (APCC, *Ibidem*).

11. Per exemple, el pare Melcior de Barcelona, que inicià l'apostolat missioner entre els miskito, a la riba del riu Coco, i publicà un *Catecismo de la Doctrina Cristiana en Español-Miskito*, (Vicariato Apostólico de Bluefields, 1937); d'aquesta important publicació se'n donà notícia, força detallada, en l'informe presentat pel Vicari Apostòlic al Cardenal-Prefecte la S.C. de Propaganda Fide: «Imprimere mandavimus doctrinae christianae catechismum in duplici lingua hispano-miskita, opere et studio R.P. Melchioris a Barcinone, etc.»; Vg. còpia de la carta de monsenyor Maties Solà Farell al cardenal Pietro Fumasoni Biondi, Bluefields 30 octubre 1941; (APCC, *Ibidem*).

12. «Esta carencia de medios de comunicación dificulta enormemente la labor del misionero, que se ve obligado a perder mucho tiempo para trasladarse de un centro a otro, etc.»; Vg. JOAN D'ORDAL, *A orillas del Río Grande*. Barcelona 1948, 10.

13. «La religión que cuenta con más adeptos es la católica, pues tiene casi la mitad de su población total; siguiendo después, por número de afiliados, los moravos; luego los anglicanos, pero con número bastante menor; después los bautistas, los adventistas, etc. En cambio, en la ciudad de Bluefields, el catolicismo tiene un segundo lugar, ocupando el primero los moravos»; Vg. *Relación del Estado personal, religioso, disciplinar y económico de la Misión de FF.MM. Capuchinos en el Vicariato Apostólico de Bluefields*, (any 1937) f. 4].

14. «Hay también un buen número de individuos de raza negra, importados o venidos de Jamaica, cuya gran mayoría es protestante»; (*Ibidem*, f. 11).

15. «Cuando la Orden Capuchina se hizo cargo de esta Misión, la encontró en un estado lamentable. Existía en ella desde 1849 una Misión protestante muy bien organizada, la Morava, de origen alemán, la cual había instalado centros misionales con sus iglesias en todos los principales pueblos de la Costa [Atlántica] y de la Mosquitia»; (*Ibidem*, pp. 11-12).

religió animista¹⁶ i de temperament força vulnerable,¹⁷ tal com ho posaren en relleu els pares Jacint M. de Quito, Antoni d'Argentona¹⁸ i Joan d'Ordal:

«El trabajo principal del P. Capuchino ha sido, desde el comienzo, frenar con su ejemplo y con la palabra dicha propaganda y ganar para Cristo y su Iglesia, a costa de muchos sacrificios, los indios paganos, pues los que han abrazado el protestantismo difícilmente se convierten. Para esta labor ingente ha tenido que neutralizar los ataques sibilinos de las sectas protestantes y vencer las distancias con la fe abnegada del misionero».¹⁹

El millor coneixedor de la llengua i costums dels miskito fou el pare Melcior de Barcelona, el qual ens ha deixat precioses relacions etnogràfiques²⁰ sobre aquests indis, especialment, sobre costums diversos, i a propòsit també de la vivència quotidiana de la malaltia i la mort. Per exemple, d'aquesta faisó ens narra el pare Melcior la «teràpèutica» indígena:

«Cuando uno de esos indios se halla gravemente enfermo la asistencia que sus deudos comúnmente le suministran es sumamente sencilla: le privan de todo o casi todo alimento, luego llaman al Suquía (es un hechicero que, dicen, tiene trato con el

16. «Otra mala creencia que abunda en este río, y me aseguran que lo mismo pasa en los demás ríos indígenas de esta comarca de El Cabo, es suponer que las almas de los difuntos andan vagando por las inmediaciones de la casa, etc.»; Vg. JACINTO M. DE QUITO, *Una excursión por el río Coco*, Bluefields 1924, f. 22.

17. «Como todo pueblo primitivo e ignorante, el indio [miskito] es supersticioso en exceso. Muy crédulo, acepta todo lo que se le dice y nada le extraña. Es un niño grande y nada más, por lo que no hay que extrañarse de sus excentricidades»; (*Ibidem*, p. 151).

18. En un informe tramès a la Cúria General, el pare Argentona, Superior Regular de la Missió, esmenta que, des de la fundació i fins al 1937, encara no havia sortit cap vocació nadiua, i opinava que: «tardará mucho el día en que puedan darse vocaciones que ofrezcan una tenue garantía, dados el ambiente moralmente pernicioso del país y la debilidad mental e inconstancia de los individuos, etc.»; Vg. «Analecta OFM Cap.» 54 (1938) 20.

19. Vg. JOAN D'ORDAL, *A orillas de Río Grande*. Barcelona 1948, 11.

20. Per exemple, vegeu la relació manuscrita: *Una excursión entre los indios Mosquitos [sic]*, (Bluefields, 6 juny 1928); *Los indios Mosquitos del Río Coco*, (Cabo Gracias a Dios, setembre 1930); *Derechos jurídicos de la mujer entre los indios Mosquitos*, s.d.; *Culto que los indios Mosquitos tributan a sus difuntos*, s.d, etc.

demonio) para que le administre los remedios que juzgue más convenientes; dicen que cura por arte diabólico. Éste les pide una prenda de ropa de las que el paciente usa, la pone bajo su almohada, y por la noche los espíritus por medio de sueños le manifiestan la enfermedad del paciente y las medicinas adecuadas para curarlo. Éstas generalmente se reducen a tomar la célebre agua soplada (agua que el Suquía con un carrizo ha soplado), a ciertas infusiones de hierbas [...] Los indios piensan que todas las enfermedades son ocasionadas por el diablo o por personas que tienen trato con él, etc.»²¹

Amb tot, malgrat els notables esforços fets pels frares catalans, cal reconèixer que l'evangelització dels indis miskito fou un fracàs (tant per problemes culturals i de mentalitat, com per dificultats lingüístiques), tal com ho reconegué, amb humilitat i lucidesa, el responsable pastoral de la Missió, monsenyor Maties Solà, en una carta adreçada al ministre provincial de Catalunya, el setembre de 1938, on qualificà la tasca missional efectuada al Vicariat de Bluefields de quasi «nul·la i estèril».²²

21. Vg. MELCIOR DE BARCELONA, *Culto que los indios mosquitos [sic] tributan a sus difuntos*, f. 2; (Ms inèdit conservat a l'APCC, *Missions: Bluefields*, s.c.). En aquest mateix manuscrit, sobre l'impacte i ritualització de la mort entre els miskito, hi llegim: «Acostumbran a echar en el ataúd, dinero, alhajas y otras cosas, creyendo que [el difunto] lo puede necesitar. Después de haberlo sepultado ponen, durante algunos días, encima la cama en que murió, comida y agua, porque ellos creen que el alma queda en la casa y necesita comer y beber [...] Al cabo de algunos días llaman al famoso Suquía para que saque el espíritu de la casa, de lo contrario piensan que en ella queda, y que les molestará las gallinas, cerdos, etc., buscando qué comer [...] El Suquía para sacar el espíritu [...] pasa casi toda la noche dando vueltas alrededor de la cama donde murió sonando una calabaza con semillas, etc.»; (*Ibidem*, ff. 2-3).

22. «Els demés pares [a excepció del pare Melcior i Enric] no poden fer altra cosa que dedicar-se als fidels de parla espanyola, passant per la pena de no poder dir ni un sol mot a tants i tants moskits i anglesos com troben al seu pas constantment; ni ells poden entendre una paraula del que diuen, posant-nos a tots en una humiliant condició d'inferioritat, doncs en aquest país és molt poca la gent que no parla l'anglès, almenys per a entendre i fer-se entendre. És per això que la nostra actuació com a Missioners de Propaganda Fide i, per tant en ordre a la conversió d'heretges i infidels, és quasi nul·la i estèril, i no pot esdevenir d'altra manera. ¿Com podem continuar, en consciència, cuidant-nos d'aquesta Missió si ens és impossible acomplir els compromisos contrets i els deures gravíssims que ens imposa? No pot figurar-se el que pesa constantment això sobre la meua consciència». Carta de M. Solà Farell a Josep de Besalú, Bluefields 14 setembre 1938; (APCC, *Missions: Bluefields*, s.c.).

A propòsit d'aquests indis miskito (més enllà de l'idioma i de llurs supersticions, que feien molt difícil cristianitzar-los),²³ cal indicar ací, d'altra banda, que, després de la primera guerra mundial visqueren prou folgadamente pels beneficis del comerç dels plàtans que conreaven amb eficàcia. Fou, en efecte, durant la dècada dels anys vint, en una conjuntura econòmica força favorable, quan a la costa atlàntica de Nicaragua s'aconseguí un màxim de producció i exportació bananera, especialment a la zona de Río Grande, precisament els anys immediats a l'inici del pontificat del primer Vicari Apostòlic, monsenyor Agustí Bernaus,²⁴ el qual, procedent de Guam, no prengué possessió del Vicariat fins el dia 19 de maig de 1915, en un incipient clima de redreç econòmic, possibilitat per l'al.ludida comercialització dels plàtans; però, alhora, en un clima força hostil envers els primers missioners caputxins, que foren rebuts a Bluefields molt fredament, sense cap mena de recepció ni benvinguda oficials.²⁵

El bisbe Bernaus, en prendre possessió canònica del Vicariat, l'any 1915 havia rebut també el nomenament de Superior Regular de la Missió,²⁶ càrrec que exercí fins a l'any 1919, quan s'hagué de separar el càrrec de Vicari Apostòlic i el de Superior Regular; tanmateix, seguí barrejant-se en els afers interns dels missioners, tal com ho lamentà el

23. «Muerto ya el deudo, jamás se atreven a mentar su nombre porque creen que el espíritu de él se les repararía a los hombros. Esta superstición dificulta el asiento de partidas de bautizo, casamiento, etc., pues se hace algo difícil averiguar los progenitores del interesado»; (MELCIOR DE BARCELONA, *Culto que los indios mosquitos tributan a sus difuntos*, f. 5).

24. El pare Agustí d'Artesa de Segre rebé la consagració episcopal a Montserrat de mans del bisbe Torras i Bages (assistit pel bisbe Pol i l'abat Marcet), el 7 de setembre de 1913. Fou nomenat Vicari Apostòlic de Bluefields el 14 d'octubre de 1914.

25. El 19 de maig de 1915, ni el poble ni les autoritats civils es presentaren a rebre el primer bisbe de Bluefields. Aquell dia, monsenyor Bernaus i el pare Berard de Cirauqui, sols i sense acompanyament d'instruments, hagueren d'entonar el Te-Deum, amb la presència d'un reduïdíssim grup de fidels. A més, la premsa local, especialment el periòdic de Bluefields, titulat *Caribe*, desacredità els caputxins per indicació del sacerdot belga, pare Deby (fins llavors rector de Bluefields) el qual, gelós dels caputxins, féu tots els possibles per fer fracassar la novella missió, etc. Vg. BERARD DE CIRAUQUI, *Datos históricos de la Fundación del Vicariato Apostólico de Bluefields*. Cartago 1962, f. 1; (Ms de l'Arxiu de la Custòdia de Cartago, s.c.).

26. «Li adjunto el nomenament de S.R. de la Missió a favor de V. Ilma., el qual vaig rebre un d'aquests dies». Carta de Miquel d'Espulgues a Agustí Bernaus, Sarrià 12 abril 1915; (APCC, *Missions: Bluefields*, s.c.).

pare Maties de Sant Llorenç Savall, quan acudí a Bluefields l'any 1926 en qualitat de Visitador:

«Una de les coses que fa més mal al Sr. Bisbe és el voler intervenir en els afers interns i particulars dels missioners. No sempre recorda que ja no és Superior Regular».²⁷

En els començos i estructuració d'aquest Vicariat Apostòlic de Bluefields, es visqueren moments molt difícils per la indiferència general de la població (força condicionada per les calúmnies divulgades pel sacerdot belga que hi havia de rector a la població de Bluefields en contra dels frares caputxins) i, alhora, es produïren també sovintejades tensions de convivència entre el Vicari Apostòlic –de temperament molt sever–²⁸ i els missioners, perquè el Vicari s'oposà, a voltes, a l'acció del Superior Regular elegit pels missioners i confirmat per la Cúria Generalícia de Roma (com el cas del pare Emili de Vilaller),²⁹ i es

27. Vg. MATIES DE SANT LLORENÇ SAVALL, *Informe de la Missió de Bluefields*, Any 1926; (APCC, *Ibidem*).

28. Aquesta severitat no fou pas silenciada en la circular escrita pel Pro-Vicari Apostòlic, pare Enric de Tolosa, ran de la mort de monsenyor Bernaus: «Debajo de apariencia, a veces, severa, latía su corazón generoso y compasivo [...] Había sido severo en reprender abusos porque entrañablemente os amaba»; Vg. la circular d'Enric de Tolosa «A los muy amados Padres Misioneros y fieles de este Vicariato Apostólico de Bluefields» (21 agost 1930) f.1.

29. Quan el pare Emili de Vilaller hagué de renunciar el seu càrrec de Superior Regular, en el text de la carta-circular de comiat transcriví un fragment de la carta que li adreçà el pare Maties de Sant Llorenç Savall, futur Vicari Apostòlic de Bluefields: «Vull fer-li constar el meu vivíssim sentiment per haver hagut d'arribar V.C. fins a l'extrem de presentar la renúncia del seu càrrec [de Superior Regular] en virtut de coses desagradabilíssimes que han passat a la Missió de Bluefields, etc.». Vg. Circular d'Emili de Vilaller als Missioners del Vicariat Apostòlic de Bluefields, Managua 28 abril 1928; (APCC, *Missions: Bluefields*, s.f.). Ran de la mort del pare Antoni d'Argentona, superior regular, el novembre de 1938, els responsables de la Província de franerons caputxins de Catalunya proposaren novament el pare Emili de Vilaller com a superior regular, ja que «conoce la Misión, por haber ejercido el cargo de Superior Regular en ella en una época calamitosa para la Misión (1924-1927), elegido por la mayoría de votos de los Misioneros; propuesto por el Definitorio Provincial; confirmado por los Superiores Generales; pero rechazado por el Excmo. Mons. Bernaus (e.p.d.), que en aquella época se obstinó en no querer aceptar de buen grado otro Superior Regular que el que él tenía por Vicario General i fac-totum del Vicariato [pare Bonaventura de Montferri], religioso dotado de grandes cualidades personales, pero que por sus procedimientos especiales y su total independencia en el modo de actuar,

produïren, també, algunes sancions canòniques, extremades i de gran duresa, com en el cas del pare Joan d'Ordal, el qual, per injúries públiques contra el prelat, fou suspès «a divinis»;³⁰ el ministre Provincial dels framenors caputxins de Catalunya, pare Josep de Besalú, dolgut per l'excessiva severitat de monsenyor Bernaus, intervingué favorablement a favor del pare Joan d'Ordal,³¹ car el pare Ordal s'havia destacat aquells anys per les seves incursions missioneres a les conques del Río Grande,³² les quals, posteriorment, quan retornà a la Província posà per escrit i, una volta publicades, foren molt llegides a Catalunya.³³ L'aspror i severitat de monsenyor Bernaus (actituds que foren blasmades en l'informe presentat pel futur bisbe Solà Farell, quan acudí a Bluefields l'any 1926, en qualitat de Visitador),³⁴ feien que, dins el Vicariat, no

---

había perdido la confianza de los Misioneros y de los Superiores de la Provincia, y acabó por salirse de la Orden. En aquellas críticas circunstancias hubo de actuar el pare Emilio de Vilaller, quien acabó por ofrecer a los Superiores de la Provincia la dimisión de su cargo con la súplica de ser trasladado a otra Misión». Carta del Ministre Provincial (Josep de Besalú) al Ministre General (Donat de Welle), s.d.; (APCC, *Ibidem*).

30. «Por las presentes, notificamos a V.P. que en cumplimiento de las obligaciones que nos impone nuestra dignidad y el cargo que desempeñamos, imponemos a V.P. la sanción de un mes de suspensión 'a divinis', por el ultraje inferido a nuestra persona, con gran sentimiento de nuestra parte y escándalo de los demás»; Ofici d'Agustí Bernaus (Vicari Apostòlic), a Joan d'Ordal (missioner), Bluefields 18 gener 1926; (APCC, *Fons personals*, Llig. A-6-20, s.f.).

31. «Avui em veig precisat a escriure-li altra vegada per parlar-li del desagradable incident promogut per la suspensió 'a divinis' del R.P. Joan d'Ordal [...] Comprenc l'efecte que a ell i també als restants missioners havia de fer la gravíssima determinació de V. Ilma. impositant-li una pena tan greu i tan desproporcionada a la seva falta». Carta de Josep de Besalú a Agustí Bernaus, Sarrià 21 juliol 1926; (APCC, *Missions: Bluefields*, s.c.).

32. «Tengo el gusto de notificarle que el lunes 16 del presente, si no hay novedad, salgo de excursión apostólica sobre el Río Grande. Yo creo que a lo menos dilataré un mes en ella, etc.». Carta de Joan d'Ordal a Agustí Bernaus, La Cruz 14 abril 1928; (APCC, *Fons personals*, Llig. A-6-20, s.f.).

33. Vg. JOAN D'ORDAL, *A orillas del Río Grande*, (Barcelona 1948); al cap d'uns anys aparegué una versió, adaptada, al català: *Quatre anys en la ribera del 'Río Grande' (1925-1928)*, (Barcelona 1979).

34. «El seu caràcter impulsiu, amb el qual més aviat allunya que atrau, volent arreglar les coses i corregir els defectes amb violències, ja sigui des del púlpit en les seves predicacions dominicals, ja en el tracte particular amb els religiosos i els fidels». Vg. MATIES DE SANT LLORENÇ SAVALL, *Informe de la Missió de Bluefields*. Any 1926, f. 1; (APCC, *Missions: Bluefields*, s.c.).

sempre hi hagués el clima necessari de cordialitat i col.laboració amb els missioners catalans; clima que el pare Maties qualificà «d'anormal i enverinat»;³⁵ i, per això, el Superior Regular havia d'insistir que calia actuar sempre d'acord amb els desigms del prelat, per tal d'assolir eficàcia en l'evangelització³⁶ que, per mor d'aquestes tensions, es veié molt afectada, àdhuc durant el pontificat de monsenyor Maties Solà, en què els missioners no acabaren encara de compenetrar-se prou entre ells, tal com ho lamentava el pare Damià d'Òdena des de la Cúria Generalícia, quan escrivia al Superior Regular de la Missió:

«Lamento molt aquesta poca compenetració que de temps he observat al Vicariat [Apostòlic de Bluefields]. Tan pocs i tan mal avinguts! D'aquí deu venir l'esterilitat d'aquesta vinya del Senyor. Des del punt de vista apostòlic o missional sembla talmentuna Missió clandestina, puix ni se'n sent parlar mai, ni se n'escriu als periòdics».³⁷

Semblantment, el pare Josep de Besalú, ministre provincial, durant el seu exili en els anys de la persecució religiosa i guerra civil hispana reconeixia, davant la Cúria Generalícia, que la Missió de Bluefields no havia pogut donar tot el fruit esperat per les mancances de personal missioner, i oferia de traspasar la Missió a una altra Província amb més possibilitats de personal i coneixement de la llengua anglesa:

«Bluefields, en Nicaragua, Misión que nunca ha podido dar el rendimiento que podría haber dado, por la imposibilidad en que la Provincia se ha encontrado de aumentar el personal que en ella tiene empleado. Actualmente hay 10 religiosos sacerdotes, comprendiendo entre ellos el Exmo. Sr. Vicario Apostólico

35. D'aquesta faisó començava, l'any 1926, l'informe que hagué de redactar en qualitat de Visitador de les missions dels caputxins catalans: «En vista d'aquesta situació tan anormal i enverinada, no desconec lo difícil i enutjós de la meva tasca»; (*Ibidem*, p. 1).

36. «La conveniència d'obrar sempre d'acord amb l'Illm. Sr. Vicari Apostòlic, tot i guardant les distàncies que a acadia jurisdicció pertany; principalment en ses iniciatives per a l'evangelització dels indis [miskito] i dels protestants, sens per això descuidar el ministeri entre els fidels de llengua espanyola». Vg. Circular d'Enric de Tolosa als missioners. Bluefields 10 maig 1929; (APCC, *Missions: Bluefields*, s.c.).

37. Carta de Damià d'Òdena a Antoni d'Argentona, Roma 17 octubre 1937; (APCC, *Ibidem*).

¿No sería posible encontrar en la Orden una Provincia, por ejemplo, el Comisariato del Canadá, que estuviera en condiciones de hacerse cargo de este Vicariato Apostólico? [...] La lengua oficial en la República de Nicaragua es el español. Pero está tan extendido el uso del inglés en la Región del Vicariato Apostólico, que hoy día puede decirse que es tan indispensable a los Misioneros el conocimiento del español como el del inglés». ³⁸

Quan els caputxins de Catalunya es feren càrrec del Vicariat Apostòlic de Bluefields, el primer grup missioner l'integren: Agustí Bernaus (Vicari Apostòlic i Superior Regular), Berard de Cirauqui, Bonaventura de Montferri (o de Puigtinyós), Remigi del Papiol i Dídac de Barcelona (sacerdots), i fra Cebrià de Terrassa (llec).³⁹ En la relació quinquennal de 1929-1934, tramesa a la S.C. de Propaganda Fide, hi consta el nom de 9 missioners caputxins: un bisbe, set sacerdots i un llec; un grup molt insuficient per atendre una Missió tan extensa;⁴⁰ l'any 1941, els missioners arribaren al nombre de 14 (13 sacerdots i un llec), gràcies a la col.laboració de caputxins nord-americans (que comptaven amb Superior Regular propi⁴¹ per tal d'evitar problemes de convivència amb els missioners catalans);⁴² caputxins nord-americans que, finalment,

38. Carta de Josep de Besalú a Donat de Welle, Roma 2 juliol 1938; (APCC, *Ibidem*).

39. Vg. *Taula de famílies promulgada en el Capítol Provincial de fra menors caputxins de Catalunya*, Sarrià 20 juliol 1915, s.f.

40. Maties Solà (bisbe), Enric de Tolosa (Superior Regular), Berard de Cirauqui, Melcior de Barcelona, Ignasi de Barcelona, Ramon M. d'Olot, Llorenç M. de Vilafranca, Pere de Marratxí (sacerdots) i Bonaventura de San José de Costa Rica (llec). En aquest moment hi havia erigides quinze capelles, sis de les quals eren quasi-parròquies. Vg. *Relatio Quinquennis (1929-1934)*; (còpia a l'APCC, *Missions: Bluefields*, s.c.).

41. Aquests religiosos eren: Mateu de Nova York (Superior Regular), Francesc Regis de Milwaukee, Enric de Milwaukee, Romà de Milwaukee, Wilfret de Philips i Crisòstom de Janesville. Malgrat els tràmits per al traspàs de la Missió, la Cúria Generalícia, a darreries de l'any 1938, nomenà encara Superior Regular i Consellers per als missioners catalans: «Se han hecho los nombramientos de la Misión de Bluefields porque estamos trabajando que, de dicha Misión, se encargue la Provincia Calvariense. Abrigamos buenas esperanzas, etc.» Carta de Carmelo de Iturgoyen a Josep de Besalú, Roma 17 juliol 1938; (APCC, *Ibidem*).

42. Tanmateix, les dificultats de convivència, per qüestions de mentalitat i de cultura, sovintejaren, tal com es desprèn del text d'aquesta carta del Vicari Apostòlic al Ministre Provincial de Catalunya: «Le hablaba de la conveniencia de que terminara cuanto antes la anómala e interina situación de este Vicariato por la dificultad de con

es farien càrrec de la cura pastoral del Vicariat Apostòlic de Bluefields, tal com ja s'havia previst de bon començament.

Malgrat l'hostilitat inicial de la població i la duresa del clima tropical de la costa atlàntica, els caputxins catalans maldaren per tal de consolidar llur presència al Vicariat de Bluefields, tot seguint la metodologia tradicional de l'evangelització, pròpia dels temps preconciars.⁴³ En aquells primers moments de la Missió, el bisbe Bernaus visità pastoralment tot el territori⁴⁴ i designà, com a rector de Rama, el pare Berard de Cirauqui, i a la població de Cabo Gracias a Dios hi fou enviat, com a rector, el pare Dídac de Barcelona. Els pares Remigi del Papiol i Bonaventura de Montferri es quedaren a la casa rectoral de Bluefields.

La situació econòmica dels missioners fou tothora molt precària; només reberen petits sous del Govern nicaragüenc pels serveis de magisteri a les escoles, i una aportació anual de l'Obra Seràfica de Misses',⁴⁵ i les quasi-parròquies que s'anaven erigint a poc a poc havien

---

vivir religiosos tan distintos en lengua, en costumbres, en temperamento y en educación como son los españoles y los norteamericanos». Carta de M. Solà Farell a Josep de Besalú, Bluefields 21 abril 1941; (APCC, *Ibidem*).

43. El pare Melcior de Barcelona, en parlar dels costums i supersticions dels indis miskito, ens ofereix una bona síntesi de l'actitud i mentalitat del missioner d'època preconciar: «Gracias a Dios estas creencias y prácticas supersticiosas van desapareciendo rápidamente por la influencia de los dogmas del Cristianismo; y a este paso, con la ayuda de Dios, la intercesión de la Divina Pastora, y si llegan algunos abnegados misioneros más, es de suponer amanecerá pronto el venturoso día en que estos sencillos indios se verán libres de la despótica tiranía del Poder de las Tinieblas y brillará para ellos el hermoso sol de la Verdad y vivirán felices y tranquilos en el amoroso regazo de la Iglesia Católica». Vg. MELCIOR DE BARCELONA, *Culto que los indios mosquito [sic] tributan a sus difuntos*, f. 6.

44. «A pesar de su dignidad episcopal, recorrió los pueblos de la Misión de [Bluefields] como si fuera un simple misionero, sujetándose a las incomodidades que supone tener que viajar por aquellos ríos en unas poco confortables canoas, y sobre todo los inconvenientes con que se tropieza siempre en la fundación de una nueva misión, mayormente como Bluefields, infectada por las sectas anglicana y morava, etc.» Vg. ORIOL DE BARCELONA, *El Ilmo. y Rmo. P. Agustín Bernaus y Serra, obispo titular de Milopótamos*: Revista Ilustrada Jorba XXII (Manresa 1930) 77-79.

45. «Debemos hacer constar que el estado económico de la Misión es sumamente precario, tanto por lo que se refiere a las cosas, emolumentos y limosnas al uso del Superiorato Regular y de los misioneros, como de la situación económica del país. El superiorato Regular no cuenta con otra entrada que el subsidio con que anualmente lo favorece la Obra Seráfica de Misas [...] Los Padres que rigen las cuasi-parroquias (si

de ser sostingudes per les almoines dels parroquians, car el Vicariat no disposava de diners per al seu sosteniment,⁴⁶ especialment afectat per la greu crisi econòmica que afectava tot Nicaragua, a més de les crisis provocades per les tempestes i ciclons⁴⁷ i les sovintejades incursions de bandolers, que feien força estralls i destrosses al Vicariat,⁴⁸ tal com ho posà en relleu el Pro-Vicari Apostòlic en un informe tramès a la S.C. de Propaganda Fide i a la Cúria General dels caputxins, poc després de la mort de monsenyor Bernaus:

«En Rama, La Cruz, Puerto Cabezas y El Cabo, que son nuestras actuales estaciones, hay miseria e intranquilidad. Todas ellas, si no en el mismo centro, pero [sí] en sus comarcas, han sido víctimas de las incursiones de los bandoleros [...] Bluefields, la capital, no ha sido castigada por la gente maleante sandinista o bandolera, pero está continuamente amenazada».⁴⁹

Al costat de la prioritària tasca evangelitzadora, els caputxins catalans potenciaren, també, l'acció educativa entre el jovent i, per aquesta raó, l'any 1920 cercaren la col.laboració de les religioses caputxines del pare Tous, especialitzades en l'ensenyament, les quals

---

se exceptúa el de Rama) a muy duras penas y sufriendo muchas privaciones cuentan con lo necesario para la vida»; Vg. «Analecta OFM Cap.» 54 (1938) 22.

46. El 27 de juny de 1932 monsenyor Solà Farell signà el decret d'erecció de la quasi-parròquia de Prinzapolka, sense dotació i, semblantment, l'any 1941, foren erigides també sense dotació les quasi-parròquies de Siuna (dedicada al Sant Crist d'Esquipulas, i erigida el 6 de juny de 1941), i la de Wapán (dedicada a Sant Rafael Arcàngel, i erigida el dia primer de gener de 1941): «No disponiendo el Vicariato [Apostólico de Bluefields] de un capital que sirva de dote para asegurar los gastos del culto y de la sustentación del cuasi-párroco, rogamos encarecidamente [...] contribuyan en la medida que les sea posible, etc.»; (APCC, *Missions: Bluefields*, s.c.).

47. Per exemple, a inicis del mes de novembre de 1940, un cicló molt fort assolí completament l'estació missional de Prinzapolka: «Durante la semana pasada azotó duramente una parte importante de este Vicariato otro ciclón, que ha destruido poblaciones enteras con todo lo que en ellas había. Entre estas poblaciones cuéntase la de Prinzapolka, donde teníamos una hermosa Iglesia y buena casa cural, de las cuales no ha quedado nada en absoluto». Carta de Maties Solà a Josep de Besalú, Bluefields 6 novembre 1940; (APCC, *Ibidem*).

48. «Incursiones et vexationes praedatorum, vulgo 'bandoleros', acutissima crisis oeconomica quae hanc Rempublicam nosque omnes speciali modo affecit». Vg. *Relatio Quinquenalis 1929-1934*; (Còpia a l'APCC, *Missions: Bluefields*, s.c.).

49. Informe d'Enric de Tolosa a la Cúria General, any 1931; (APCC, *Ibidem*).

s'establiren a Bluefields i a Rama, on col·laboraren, molt directament, en les tasques educatives promogudes pel Vicariat Apostòlic, talment el millor ajut i complement, com sovint es posava en relleu en els diversos informes quinquennals tramesos a la S.C. de Propaganda Fide,⁵⁰ malgrat les dificultats que a voltes hi posaven els governs liberals anticlericals quan arribaven al poder.⁵¹

Ran de la mort del bisbe Bernaus,⁵² ocorreguda el 18 d'agost de 1930, fou nomenat Vicari Apostòlic de Bluefields fra Maties Solà i Farell, de Sant Llorenç Savall, consagrat bisbe titular de Colofó⁵³ (després d'un breu sojorn a Roma ran de la seva preconització, per tal de rebre instruccions)⁵⁴ en el santuari barceloní de Pompeia,⁵⁵ el dia 22

50. «Earum Sororum utilitas pro Missione maxima est in christiana infantiae et juventutis institutione. Est verum nostri apostolatus adjumentum et complementum». Vg. còpia de la *Relatio Quinquennalis 1929-1934*; (APCC, *Ibidem*).

51. Per exemple, l'any 1931, el Pro-Vicari Apostòlic escrivia en un informe tramès a Roma que: «El Gobierno liberal actual no se ha demostrado abiertamente perseguidor de la Iglesia; se ve que no ha querido enfrentarse con ella, pero no la favorece. Suprimió escuelas dirigidas por Religiosos en Managua, etc.» Vg. Informe del pare Enric de Tolosa a la Cúria General, any 1931; (APCC, *Ibidem*).

52. Un mes després de la seva mort, es feren uns funerals solemnes, amb la participació de tots els missioners, presidits pel Nunci Apostòlic, monsenyor J. Fietta. El pare Enric de Tolosa, Superior Regular, a través d'una circular, donà les gràcies als missioners per llur presència als funerals: «Habéis acudido a esta Ciudad para participar y dar más solemnidad a las honras fúnebres que vino a celebrar Mons. José Fietta, el Exmo. Internuncio Apostólico, por el eterno descanso de nuestro amado Mons. Bernaus (e.p.d.) en el trigésimo día de su fallecimiento. La distancia, las dificultades de comunicaciones os impidieron estar presentes en el día en que lo acompañamos a su última morada». Circular d'Enric de Tolosa als Missioners, Bluefields 27 setembre 1930; (APCC, *Ibidem*).

53. Vg. la butlla del papa Pius XI (Roma, 24 febrer 1931), en què nomena Maties Solà bisbe titular de Colofó; i Vg., també, el breu de Pius XI (Roma, 27 febrer 1931), signat pel cardenal Pacelli, Secretari d'Estat del Vaticà, en el qual, a petició de la S.C. de Propaganda Fide, el pare Maties es nomena Vicari Apostòlic de Bluefields; (APCC, *Fons personals: Maties Solà*, Llig. B-12-2, s.f.).

54. «La nova de l'elecció del Ilm. i Rdm. P. Maties de Sant Llorenç Savall per a bisbe i Vicari Apostòlic de Bluefields [...] La seva preconització haurà sigut en la segona quinzena de març; té ordre d'anar a Roma a rebre instruccions. La seva consagració es farà a Pompeia tan bon punt rebí les butlles». Circular d'Enric de Tolosa als missioners, Bluefields 4 abril 1931; (APCC, *Missions: Bluefields*, s.c.).

55. Vg. el text del *Record de la consagració episcopal de l'Excm. i Rdm. Mons. Matias Solà Farell, O.M.C. Bisbe titular de Colofon, Vicari Apostòlic de Bluefields*, (Barcelona, 1931). Actua de bisbe consagrant l'arquebisbe de Tarragona, Dr. Vidal i Barraquer, assistit pel bisbe de Barcelona, Dr. Irurita, i el de Solsona, Dr. Comellas.

d'abril de 1931. A tall de curiositat, esmentem ací que, mentre el pare Maties realitzava a Montserrat els exercicis espirituals preparatoris a la consagració episcopal,⁵⁶ tenia lloc la proclamació de la segona República i, amb aquest fet es canviava totalment el panorama polític hispà.

El nomenament de monsenyor Solà Farell com a Vicari Apostòlic de Bluefields havia estat proposat en la terna de noms que donaren els missioners, a petició del pare Calixt de Geispolsheim, secretari general de les missions caputxines.⁵⁷ Poc després de la consagració episcopal, monsenyor Solà Farell arribà a la Missió de Bluefields durant el mes de juliol de 1931, acompanyat del seu secretari personal, pare Ramon M. d'Olot,⁵⁸ i del pare Joaquim del Port de la Selva. Durant els anys que romangué al Vicariat, monsenyor Maties tingué cura de la vida espiritual dels missioners,⁵⁹ visità pastoralment tot el territori, continuà l'edificació de la catedral⁶⁰ (iniciada l'any 1926, sota la direcció del pare Bonaventura de Montferri, el qual la concebé excessivament ma-

---

Vg. Boletín Dominical de la Iglesia de Nuestra Señora de Pompeya XXI (Barcelona, 26 abril 1931) 1211].

56. «Demà, ajudant Déu, me n'aniré a Montserrat per tal de fer exercicis espirituals com a preparació pròxima per la meva consagració [episcopal] que serà, ajudant Déu, el dia 22 [d'abril de 1931], etc.». Carta de Maties de Sant Llorenç Savall a Carles de Barcelona, Barcelona 12 abril 1931; (APCC, *Fons personals*, Llig. B-12-2, s.f.).

57. «Ruego a V.P.M.R. que todos los Padres de ese Vicariato nos manden –conforme al art. 32 del Estatuto de nuestras Misiones– los nombres de los tres candidatos que creyeran más idóneos para el cargo de Vicario Apostólico de Bluefields». Carta de Calixt de Geispolsheim a Enric de Tolosa, Roma 25 agost 1930; (APCC, *Missions: Bluefields*, s.c.).

58. «Os comunicamos oficialmente que el Rdo. P. Ramón M. de Olot, hasta ahora Secretario Provincial, será nuestro secretario particular y secretario del Vicariato». Circular de Maties Solà als missioners, Bluefields 21 juliol 1931; (APCC, *Ibidem*).

59. Per exemple, l'octubre de 1931, en ocasió de la festa de St. Francesc, predicà els exercicis espirituals als missioners caputxins: «Actualment estic predicant exercicis a tots els missioners reunits a Bluefields en ocasió de la festa de N.S. Pare [Sant Francesc]. D'aquí uns quants dies penso començar la Santa Visita a les Estacions, i hauré terminada la part de la meva tasca pastoral». Carta de Maties Solà a Carles de Barcelona, Bluefields 7 octubre 1931; (APCC, *Fons personals*, Llig. B-12-12, s.f.).

60. «Fins ara he estat ocupadíssim en les primeres tasques del meu càrrec. Fa poc que hem arribat feliçment de Managua amb el P. Ramon [M. d'Olot]. Hi anàrem a l'objecte de saludar les primeres autoritats i mirar d'obtenir el diner que ens falta per a

jestuosa, i cara!),⁶¹ unificà la pietat,⁶² començà a fomentar el franciscanisme entre els seglars,⁶³ maldà per evitar que l'evangelització catòlica fos una lluita antiprotestant i, molt sovint, adreçà cartes pastorals al poble fidel del Vicariat.⁶⁴ Tanmateix, després de la guerra civil espanyola, en veure's llavors mancat del personal missioner necessari,⁶⁵ monsenyor Maties Solà no pogué completar el seu progra-

---

posar terme a la construcció de la Catedral, etc.». Carta de Maties Solà a Carles de Barcelona, Bluefields 7 octubre 1931; (APCC, *Fons personals*, Llig. B-12-12, s.f.).

61. Ja ho posà de relleu el pare Maties quan visità canònicament la missió de Bluefields l'any 1926: «El projecte del Sr. Bisbe [Bernaus] hauria costat, tot lo més, uns 25.000 dòlars i estaria més en harmonia amb la situació econòmica del Vicariat i amb les demés circumstàncies de la Missió. El projecte del P. Bonaventura, magnífic baix tots conceptes, en costarà 80 a 100 mil [...] ¿I si falla algun càlcul? ¿No seria un segon problema com Pompeia? [...] No crec que la finalitat de les Missions de Propaganda [Fide], ni menys de la nostra Orde, sigui el donar culte a Déu en magnífiques Esglésies, sinó treballar principalment, i per tots els mitjans possibles, en la conversió dels infidels i dels indis, i de tots els allunyats de la verdadera religió». Vg. MATIES DE SANT LORENÇ SAVALL, *Informe de la Missió de Bluefields*, any 1926, f. 10.

62. Vg. les *Letras circulares a los RR.PP. Misioneros del Vicariato Apostólico de Bluefields*, 31 agost 1940, f. 2: «Otra de las cosas que creemos conveniente recomendar a nuestros misioneros es la uniformidad de los rezos públicos en las Iglesias del Vicariato, como el Santo Rosario, el ejercicio del Via Crucis, la estación al Santísimo, el Trisagio a la SSma. Trinidad, etc. [...] Para ello hemos compuesto un pequeño folleto que contiene las principales fórmulas a que nos referimos»; Vg., també, la *Colección de las principales oraciones que se rezan públicamente en las Iglesias y Capillas del Vicariato Apostólico de Bluefields, debiendo emplear los RR.PP. Misioneros las mismas fórmulas que aquí se expresan*, (Bluefields 1941).

63. Una prova n'és l'erecció, amb la col.laboració del pare Enric de Tolosa, d'una fraternitat del Venerable Terç Orde a la catedral de Bluefields, el dia 8 de maig de 1932.

64. Vg., per exemple, la *Segunda carta pastoral que el Excmo. y Rdm. Monseñor Matias Solá y Farell, obispo titular de Colofón, Vicario Apostólico de Bluefields, dirige a los fieles del Vicariato sobre el Matrimonio cristiano* (Bluefields, 1932); la *Cuarta carta pastoral [...] sobre la cristiana educación de la infancia* (Bluefields, 1935); la *Quinta carta pastoral [...] sobre la Acción Católica* (Bluefields, 1937); la *Sexta carta pastoral [...] sobre el cumplimiento del precepto pascual* (Bluefields, 1940), etc.

65. «La guerra civil española había agotado los recursos de la provincia catalana; los sacerdotes y hermanos fueron martirizados o dispersados y las vocaciones eran pocas. Como resultado, los capuchinos americanos gradualmente fueron haciéndose cargo de más trabajos en la misión, hasta que en 1942 Monseñor Solá estimó que su renuncia como Vicario Apostólico era lo mejor para el progreso de la misión». Vg. *Aniversario de la Misión de Bluefields*. Detroit 1963, 7.

ma d'organització i estructuració de la missió i renuncià (durant l'estiu de l'any 1942)⁶⁶ el càrrec de Vicari Apostòlic.⁶⁷

Cal indicar que, en la difícil conjuntura històrica de la segona guerra mundial el bisbe Solà Farell, molt preocupat pel futur del Vicariat Apostòlic de Bluefields, amb el permís del Nunci,⁶⁸ s'aventurà a viatjar a Europa per tal de resoldre la situació;⁶⁹ però la situació internacional

66. Durant l'estiu de 1942, monsenyor Maties Solà (Vicari Apostòlic de Bluefields) i el pare Josep de Besalú (ministre provincial de Catalunya), acudiren a Roma per tal de tramitar el traspàs de la missió de Bluefields als caputxins nord-americans de la Província Calvariense: «Fa uns dies arribà l'obediència del Rdm. P. General en favor del M.R.P. Josep de Besalú per a poder efectuar el projectat viatge a Roma, etc.». Carta de Maties Solà a Pacífic de Vilanova, Barcelona 4 agost 1942; (APCC, *Fons personals*, Llig. B-12-12, s.f.). Vg., també, la carta de Josep de Besalú, ministre provincial, a Donat de Welle, ministre general, Porto 7 març 1942: «Aunque suponemos que el Exmo. y Rmo. Sr. Vicario Apostólico de nuestra Misión de Bluefields habrá comunicado a esta Curia Generalicia su propósito de trasladarse a esta Ciudad Eterna para tratar personalmente de los asuntos relativos a aquel Vicariato [...] sobre la situación de que se está creando en el Vicariato por la convivencia de Misioneros pertenecientes a Provincias distintas, de formación y carácter diverso, etc.»; (APCC, *Missions: Bluefields*, s.c.). Monsenyor Maties Solà desembarcà a les costes de Portugal el març de 1942, i durant la primavera de 1942 establí la seva residència al convent de Pompeia, situat a l'avinguda Diagonal de Barcelona. El 16 de juliol de 1942, des de la S.C. de Propaganda Fide, li comunicaven, oficialment, que el Sant Pare li havia acceptat la renúncia de Vicari Apostòlic de Bluefields: «Ho riferito la cosa al Santo Padre, nell'udienza in data 14 corr., e l'Augusto Pontefice, tutto ben considerato, degnavasi accettare le dimissioni di Vostra Eccellenza, etc.». Carta del Cardenal pare Fumasoni-Biondi a monsenyor Maties Solà, Roma 16 juliol 1942; (APCC, *Missions: Bluefields*, s.c.).

67. El butlletí dominical de Bluefields es féu ressò del viatge a Roma de monsenyor Solà Farell, a partir del qual renuncià el càrrec de Vicari Apostòlic de Bluefields: «Rogamos a todos nuestros feligreses de este Vicariato Apostólico, que especialmente en ese día, eleven sus preces al señor en favor de nuestro Excmo. Prelado para que le asista y proteja en su viaje a la Ciudad del Vaticano, etc.». Vg. Boletín Dominical VIII (Bluefields, 22 febrer 1942) p. 1.

68. «Se consultó de palabra y largamente con el Sr. Arzobispo de Managua, el cual fue del parecer, a pesar de las difíciles circunstancias presentes, que debía hacerse un viaje a Roma, que él juzgaba, no sólo conveniente y provechoso para los intereses del Vicariato, sino necesario [...] Con plena autorización de la Nunciatura Apostólica, he decidido emprender este viaje, que consideran también indispensable nuestros Misioneros». Carta de M. Solà a Josep de Besalú, Bluefields 10 novembre 1941; (APCC, *Missions: Bluefields*, s.c.).

69. Durant l'any 1941 monsenyor Solà Farell s'havia manifestat desitjós de traspasar, el més aviat possible la Missió: «El Exmo. y Rmo. Sr. Vicario Apostólico de Bluefields, Mons. Matías Solà Farell, nos ha manifestado varias veces su parecer conforme a la conveniencia de abreviar en lo posible la situación de interinidad en que se

era llavors força difícil, puix, per mor de la segona guerra mundial, les comunicacions eren molt insegures;⁷⁰ i aquest viatge de monsenyor Maties Solà a Barcelona, i a Roma, potser una mica precipitat (i molt aventurat),⁷¹ fou mirat amb poca comprensió des de la S.C. de Propaganda Fide, però fou molt ben entès per la Cúria General dels caputxins,⁷² que es féu càrrec de la situació de precarietat dels

---

hallan las Misiones españolas en Bluefields». Carta de Josep de Besalú a Donat de Welle, Barcelona 12 juliol 1941; (APCC, *Missions: Bluefields*, s.c.). Aquesta situació d'interinitat, tanmateix, s'allargà fins l'any 1943, car dins del Boletín Dominical del Vicariato Apostólico de Bluefields, en el núm. 442, corresponent al dia 20 de juny de 1943, hi apareix, encara, l'escut episcopal del monsenyor Solà Farell. En el núm. 443, corresponent al dia 27 de juny de 1943, apareix l'escut seràfic i es dona notícia de la consagració episcopal del nou Vicari Apostòlic de Bluefields: «El martes día 29 [de juny de 1943] fiesta de los apóstoles San Pedro y San Pablo, y en la catedral de San Patricio de New York (U.S.A.), tendrá lugar la solemne consagración episcopal del nuevo Obispo Vicario Apostólico de Bluefields, Fray Mateo Luis A. Niedhammer y Yaeckle, Obispo titular de Caloe, etc.» Vg. Boletín Dominical IX (Bluefields, 27 juny 1943) p. 5. Una relació, molt completa, de l'estat de la missió de Bluefields, en el moment de més intensitat apostòlica del pontificat de monsenyor Solà Farell, l'ofereix el Superior Regular, pare Antoni d'Argentona. Vg. *Relatio Missionis Bluefieldensis (19 octobris 1937)*: Analecta OFMCap 54 (1938) 16-22.

70. A finals de l'any 1941, monsenyor Solà intentà viatjar a Roma per tal d'informar de la situació de Bluefields, però hagué de fer marxa enrera i no pogué embarcar-se cap a Europa fins l'estiu: «Me llega de La Habana la suya del 23 diciembre (llegó el 11 febrero 1942), en la que me anuncia que, por falta de vapores españoles, regresa a su Vicariato». Carta de Josep de Besalú a Maties Solà, Barcelona 14 febrer 1942; (APCC, *Missions: Bluefields*, s.c.).

71. Poc abans de partir, el bisbe Solà s'acomiadà epistolarment del President de la República, el general Somoza: «Por asuntos internos de este Vicariato, emprendiendo un viaje a España, y posiblemente a Roma, después de haberme informado acerca de la seguridad y regularidad de la navegación en vapores de Compañías españolas [...] Antes de salir de ésta, mi Patria adoptiva, considero que es un deber mío ponerlo personalmente en conocimiento de V.E.» Carta de monsenyor Maties Solà al general A. Somoza, Bluefields 11 novembre 1941; (APCC, *Ibidem*).

72. «Acaba de llegarme su apreciada carta del 10 de marzo [1942] y me apresuro a ponerle estas líneas, por si llegan a tiempo antes que V.E. salga de Portugal. Reciba ante todo mi cordial saludo de bienvenida ¡Cuánto me alegro que por fin haya podido encontrar un vapor de un país neutral para acabar de llegar a Europa! [...] El P. General lo espera con toda la consideración y afecto que se merece por su dignidad y por sus méritos. Tengo recibida otra del mismo P. General, de fecha 18 febrero 1942, en la que me dice que, habiendo insistido así los Superiores de la Misión de Bluefields como los de la Provincia en su deseo de que se haga cuanto antes el traspaso de la Misión a la Calvariense, se había hecho la propuesta a la Sagrada Congregación de Propaganda

missioners caputxins catalans a Bluefields. Amb tot, el procés del traspàs de la missió, a causa dels conflictes bèl·lics de la segona guerra mundial,⁷³ es desenvolupà molt lentament. I fins al 4 d'octubre de 1943, els caputxins catalans no traspassaren oficialment la Missió als caputxins nord-americans de la Província Calvariense;⁷⁴ religiosos que, des del 1939, ja col·laboraven en les tasques pastorals del Vicariat,⁷⁵ amb el desig de fer-se càrrec, gradualment, del «ius commissionis» de

---

Fide, la cual se ha dignado aprobarla. Dice que la salida de nuestros Misioneros de la Misión [de Bluefields] comenzará este mismo año [...] Quedo esperando el aviso de su llegada a Barcelona». Carta de Josep de Besalú a Maties Solà, Barcelona 7 abril 1942; (APCC, *Missions: Bluefields*, s.f.).

73. Així ho manifestava el Pro-Vicari Apostòlic al Ministre Provincial de Catalunya: «Yo creo también, convencido de que no me equivoco –y ésta es la común opinión de los demás– que si no hubiere la actual guerra europea, estaría ya resuelto el actual problema de Bluefields». Carta de Ramon M. d'Olot a Josep de Besalú, Bluefields 28 juny 1941; (APCC, *Missions: Bluefields*, s.c.). El conflicte bèl·lic afectà la costa atlàntica nicaragüenca, on durant força temps no desembarcaren vaixells nord-americans amb queviures: «Hemos pasado cuatro meses sin que nos llegara el barco de los Estados Unidos, y ya puede figurarse la escasez de todo. Habíamos quedado sin harina, sin pan, sin luz... la única manera que había para proveernos de algo era lo que nos llegaba del interior por la carretera de Rama». Carta de Ramon M. d'Olot a Maties Solà, Bluefields 12 juny 1942; (APCC, *Ibidem*).

74. Tanmateix, ja des de mitjans del 1941, els caputxins catalans volien accelerar el traspàs de la Missió de Bluefields als caputxins nord-americans: «Teniendo en cuenta las actuales y especialísimas circunstancias de esta Misión, la cual ha de pasar a cargo de la Provincia Capuchina Calvariense, según la disposición de los Superiores Generales [...] La situación especial que se crea en una Misión en la cual hay individuos de las diferentes Provincias (unos que han de salir y otros que definitivamente han de quedarse en ella) y siendo tan distintos los unos de los otros, de tan diversa formación, se está creando un ambiente sumamente delicado y difícil, lo cual hace surgir el deseo, tanto en los Misioneros de una como de otra Provincia, de que llegue pronto el día en que se pase por completo el ministerio espiritual de esta Misión en manos de los Padres Americanos, etc.». Carta de Ramon M. d'Olot a Donat de Welle, Bluefields 28 juny 1941; (APCC, *Ibidem*).

75. Quan els caputxins nord-americans encetaren llur col·laboració al Vicariat de Bluefields, el pare Marc de Castellví, des del seu exili a l'Amazònia colombiana es preguntava si monsenyor Maties Solà podria prosseguir, o no, com a Vicari Apostòlic: «Pertocant a la qüestió de Bluefields ja he vist a l'Analecta com se realitza el pla determinat. Ara, quan arribi l'hora de què tot el personal sigui nordamericà, el Rdm. i Exm. P. Matias es quedarà allà? Per suposat que aquí en la Missió del Caquetà ell desempenyaria - crec jo - un gran paper com a Vicari Apostòlic, cas que es pensés sèriament en una divisió d'aquesta Missió, etc.». Carta de Marc de Castellví a Josep de Besalú, Santiago del Putumayo abril 1939; (APCC, *Fons personals*, Llig. A-4-25, s.f.).

la Missió de Bluefields.⁷⁶ Aquest traspàs oficial l'efectuà el pare Ramon M. d'Olot, Pro-Vicari Apostòlic de Bluefields, i no tingué lloc fins uns dies després de la presa de possessió del nou Vicari Apostòlic, monsenyor Mateu Niedhammer,⁷⁷ esdevinguda el 21 de setembre de 1943, tot i que durant l'estiu de 1941 els frares catalans havien urgit el traspàs per posar fi, d'aquesta faisó, a una situació d'interinitat que s'allargava indefinidament,⁷⁸ tant com desitjaven el pare Josep de Besalú com monsenyor Maties Solà (al qual la Santa Seu no acceptà la renúncia fins a l'estiu de 1942).⁷⁹

76. Així consta en el llibre d'actes de la Missió: «Se dió cuenta del convenio celebrado en Roma el año 1938 entre el Rmo. P. General y los M. Rdos. Padres Provinciales de Cataluña y de Monte-Calvario para realizar el traspaso paulatino de esta Misión de Bluefields a los Padres Americanos, dada la imposibilidad en que se encuentra la Provincia de Cataluña de proveer de personal este Vicariato. Con el objeto de realizar este plan, ya han llegado a esta Misión, en diferentes etapas, siete Padres Misioneros de Monte Calvario, y un Hermano lego. Se tomó en consideración lo dispuesto por los Superiores Generales, de que los Padres Americanos tuviesen un Superior Regular con sus respectivos discretos para ellos, habiendo sido nombrados el M.R.P. Mateo de New York, Superior Regular, y los dos discretos P. Regis de Milwaukee y Henry de Milwaukee». Vg. el *Primer libro de Actas de la Misión Capuchina del Vicariato Apostólico de Bluefields*: Acta de la reunión celebrada el día 17 de enero de 1941, ff. 1-2.

77. La presa de possessió de monsenyor Niedhammer tingué lloc el diumenge dia 21 de setembre de 1943: «Empezó la ceremonia litúrgica de la entrada, besando la cruz procesional y que le presentó el M.R.P. Ramón M. de Olot, Pro-Vicario Apostólico, etc.» Vg. Boletín Dominical IX (Bluefields, 3 octubre 1943) p. 2.

78. «Se ha recibido en esta Curia General la carta de V.P.R., en la que nos comunica que el trienio del Superior Regular de Bluefields está para terminar, y nos sugiere la conveniencia de cambiar ya por completo el personal de aquella Misión, dejándola definitivamente para los Religiosos de la Calvariense [...] Estando actualmente ausente de Roma el Rmo. P. General, y por motivo también de las actuales circunstancias, se estima oportuno que por ahora continúe el M.R.P. Ramón de Olot ejerciendo el cargo y siga todo como está. Oportunamente se avisará a V.R. cuando convenga realizar dichos cambios». Carta del Procurador General al Ministre Provincial de Catalunya, Roma 21 juliol 1941; (APCC, *Missions: Bluefields*, s.f.).

79. «Supongo habrá recibido un documento de la S.C. de Propaganda Fide en el cual se me releva, a petición mía, del cargo de Vicario Apostólico de Bluefields. Yo lo he recibido también en Barcelona». Carta de M. Solà a Ramon M. d'Olot, Barcelona 19 agost 1942; (APCC, *Ibidem*). «Expresa su deseo de que se prolongue lo menos posible la interinidad que para los nuestros ha creado la presencia de Padres de la Provincia Calvariense en la Misión [...] Ignoro en absoluto los planes que pueda abrigar la Sagrada Congregación en cuanto a la substitución de Vicario Apostólico. Parece muy natural que al encargarse los otros *in totum* de la Misión, tengan también su Vicario Apostólico propio [...] No pienso dejar Palma, sin haber escrito al P. General

Poc després de la presa de possessió de monsenyor Mateu Niedhammer, aquest manifestava al seu antecessor com sentia el pes de la responsabilitat pastoral, i alhora es mostrava desitjós de prosseguir la tasca encetada pels caputxins catalans.⁸⁰ Abans de cloure aquesta primera aproximació històrica dedicada a l'acció evangelitzadora dels missioners catalans a la costa atlàntica nicaragüenca, cal indicar que, quan hi arribà monsenyor Maties Solà durant l'estiu de 1931, al Vicariat de Bluefields hi havia 20.650 catòlics, 18.600 protestants, 10 mahometans i 10.150 pagans, i només comptava amb set missioners: sis sacerdots i un llec,⁸¹ tal com es desprèn de l'estadística corresponent als anys 1929-1930 que el pare Enric de Tolosa, com a Pro-Vicari Apostòlic, trameté a la S.C. de Propaganda Fide.

Ran de la presa de possessió de monsenyor Solà Farell com a Vicari Apostòlic de Bluefields, la situació social i eclesial de Bluefields era molt penosa, tal com ho reconegué el mateix secretari general, de les missions caputxines en una carta que trameté, des de Roma, al Superior Regular de la Missió, on llegim: «El estado de esta Misión [de Bluefields] llega a ser apenadísimo por la situación política y económica» i, també, per la manca de missioners suficients,⁸² especialment després de la revolució i guerra civil de 1936; per això, com s'ha dit més amunt, es maldà per traspasar el Vicariat de Bluefields a una altra Província de l'Orde i, amb el personal de la Missió, reforçar i estructurar la presència caputxina al Guanacaste (en territori de Costa Rica, tal com s'havia previst ja l'any 1922).⁸³ Així ho exposà, l'octubre

---

en el sentido antes indicado». Carta de Josep de Besalú a Maties Solà, Palma de Mallorca 16 juny 1941; (APCC, *Ibidem*).

80. «La misión que se me ha confiado pesa enormemente sobre mis hombros, y sólo deseo y espero, con la ayuda de Dios N.S., continuar sobre sus pasos y seguir la pauta que Vd. tan dignamente supo dar a sus misioneros». Carta de Mateu Niedhammer a Maties Solà, Bluefields 25 setembre 1943; (APCC, *Ibidem*).

81. Eren els pares Enric de Tolosa, Lluís de Vilafranca, Melcior de Barcelona, Berard de Cirauqui, Ignasi de Barcelona, Pere de Marratxí (sacerdots), i Bonaventura de San José (llec).

82. Vg. la carta de Calixt de Geispolsheim a Enric de Tolosa, Roma 9 desembre 1931; (APCC, *Missions: Bluefields*, s.c.).

83. «Si nos es dado poder desprendernos del Vicariato Apostólico de Bluefields [...] Entonces Mons. Bernaus podría trasladarse con los actuales misioneros de Bluefields a la nueva misión de Costa Rica, etc.». Carta de Frederic de Berga a A. Monestel, Igualada 25 juny 1922; (APCC, *Ibidem*).

de 1937, des de l'exili, el ministre provincial de Catalunya al ministre general, suggerint-li que els frares navarresos traspassessin la Missió de Guam a una Província nord-americana, i que ells es fessin càrrec de la de Bluefields:

«No habrá olvidado V.P. Rma. las gestiones que se hicieron en los primeros años de su generalato, con resultado negativo, para encontrar dentro de la Orden una Provincia que pudiera hacerse cargo de aquella Misión, cuando se trataba de reforzar con el personal procedente de Bluefields la Misión de Centro América, a fin de poder atender a la evangelización y administración eclesiástica de la provincia de Guanacaste y Puntarenas (Costa Rica). Si grandes eran las dificultades en que se encontraba la Provincia de Cataluña en aquella época para atender convenientemente sus diversas Misiones, mucho mayores aparecerán cuando se pueda hacer el balance exacto de las bajas producidas por la actual revolución marxista en el personal de la Provincia [...] Si se lograra que una Provincia de América del Norte se hiciera cargo del Vicariato de Guam y la de Navarra aceptara el de Bluefields, [...] esta Provincia podría atenderlo mejor que la de Cataluña».⁸⁴

El març de 1939, doncs, havia arribat a la Missió de Bluefields el primer grup de missioners nord-americans i, mentre el Vicari Apostòlic pensava que era una tramesa a tall d'ajuda, el pare Enric de Toulouse, antic Superior Regular, amb més perspectiva de futur, tot posant en relleu les dificultats d'adaptació dels nous missioners, es dolia, d'aquesta faisó, per haver de deixar, a mig fer, la tasca iniciada a Bluefields, car en el llibre d'actes de la Missió s'hi féu constar,

84. Carta de Josep de Besalú a Vigili de Valstagna, Marsella 29 octubre 1937; (APCC, *Missions: Bluefields*, s.f.). La Cúria Generalícia trobà bé la proposta del pare Besalú, però les circumstàncies polítiques del moment ho impossibilitaven: «Ciertamente la combinación que V.R. nos sugiere, esto es, de confiar aquella Misión [de Bluefields] a la Provincia de Navarra, pasando la de Guam a los Padres Norteamericanos, es muy acertada y resolvería un cúmulo de dificultades que actualmente se presentan en ambas Misiones [...], pero desgraciadamente no es posible en los presentes momentos por diversos motivos. Es preciso, pues, esperar que cambien las circunstancias». Carta de Vigili de Valstagna a Josep de Besalú, Roma 25 novembre 1937; (APCC, *Ibidem*).

clarament, que els caputxins nord-americans venien a fer-se càrrec de la Missió:⁸⁵

«El divendres passat ens arribaren tres Pares caputxins nord-americans, que són la vanguarda d'una altra bona remesa que vindrà en octubre per a possessionar-se de la missió de Bluefields.⁸⁶ Així, quedaran acomplerts els anhels dels Superiors de la Província, i els treballs dels pobres Missioners, reduïts a [no] res. Els nou vinguts recolliran els fruits. Els dits Pares estan plens de bona voluntat, per no saben un mot de castellà, i si bé és de gran necessitat l'anglès, és ben clar que no ho és menys l'espanyol [...] El bisbe [monsenyor Maties Solà], com el P. Ramon [M. d'Olot], creuen que han vingut [només] a ajudar-nos, perquè no han rebut cap comunicació de la [Sagrada] Congregació. Jo estic convençut que serem nosaltres qui els haurem d'ajudar fins que se sentin capaços d'anar sols, i baix l'autoritat del Superior Regular d'ells. No puc preveure si el bisbe continuarà quan ells estiguin al complert, o si faran nou Vicari Apostòlic a un d'ells. Lo que me sembla és que el bisbe se fa la il.lusió de que tot quedarà més o menys igual i amb el Superior Regular dels nostres».⁸⁷

De fet, la missió de Bluefields sempre havia estat atesa amb moltes dificultats i feblesa per part de la Província de framenors caputxins de Catalunya,⁸⁸ amb una mena de «malestar crònic», sobretot durant els

85. «Se dió cuenta del convenio celebrado en Roma el año 1938 entre el Rmo. P. General y los M.R. Padres Provinciales de Cataluña y de Monte-Calvario para realizar el traspaso paulatino de esta Misión de Bluefields a los Padres Americanos, etc.»; Vg. *Primer Libro de Actas de la Misión [...] de Bluefields*: Acta de la reunión celebrada el día 17 de enero de 1941, f. 1.

86. El traspàs de la Missió no s'efectuà l'octubre de 1939, com inicialment havien previst els frares catalans, sinó fins el setembre de 1943. El pare Josep de Besalú, l'octubre de 1937, començà ja a tramitar-ne el traspàs: «Ja pel mes d'octubre del 1937 vaig plantejar al Rm. P. General el problema del trànsit d'aquesta Missió [de Bluefields] a una altra Província». Carta de Josep de Besalú a Ramon M. d'Olot, Roma 12 març 1939; (APCC, *Missions: Bluefields*, s.f.).

87. Carta d'Enric de Tolosa a Dionís de Llorenç, Bluefields 28 març 1939; (APCC, *Ibidem*).

88. Ja el juliol de 1926 se'n dolia el pare Josep de Besalú, ministre provincial, tot escrivint al Vicari Apostòlic Agustí d'Artesa de Segre (força sever i aspre de tracte

anys del pontificat de monsenyor Bernaus,⁸⁹ el qual, tal com ja s'ha esmentat, era molt sever i tenia molt mal caràcter, amb moltes intromissions en la vida interna dels missioners, àdhuc quan deixà de ser Superior Regular dels frares; «malestar crònic» que, finalment, per un agreujament en la mancança de personal⁹⁰ en la Província de Catalunya (notablement incrementada per les víctimes de la persecució religiosa de 1936),⁹¹ culminà en el traspàs de la missió, quan la S.C. de Propaganda Fide exigí, urgentment, que s'augmentés el nombre dels missioners.⁹² En no trobar cap Província hispana que volgués fer-se

---

envers els missioners!): «No és cap secret per ningú, que la missió que més preocupacions ha ocasionat als superiors d'aquesta Província és la de Bluefields [...] És d'on han arribat a la Província les més grosses dificultats i les més amargues queixes del personal, que no ha trobat aquí aquella pau de l'esperit i aquell tracte paternal que tant necessiten els pobres religiosos per sentir-se estimulats a suportar sense defalliment les grosses penalitats inherents a la vida de missioner». Carta de Josep de Besalú a Agustí Bernaus, Sarrià 21 juliol 1926; (APCC, *Ibidem*).

89. «Aquest malestar crònic s'ha traduït moltes vegades en insistents demandes de retorn a la Província o canvi de Missió per part d'alguns missioners; altres vegades han arribat a posar en greu perill la perseverança de la vocació d'alguns d'ells». Carta de Josep de Besalú a Agustí Bernaus, Sarrià 21 juliol 1926; (APCC, *Ibidem*).

90. Ja durant l'any 1934 es maldà per unificar, a través d'un sol Superior Regular amb residència a Cartago, la Missió de Bluefields amb l'Amèrica Central: «Per a unificar les dues Missions [Bluefields i Costa Rica], han disposat [des de Roma] escurçar el trienni d'un any, i ens manen d'enviar-los-hi, cada u de nosaltres, el nostre vot per a l'elecció d'un sol Superior Regular per a Centre Amèrica i Bluefields, i dels respectius Discrets. Això és lo que devem fer perquè ells ho disposen així. Però els hi hem de fer conèixer els greus inconvenients de la no residència en aquesta o altra Missió per temps indefinit»; Vg. Circular d'Enric de Tolosa als missioners, Bluefields 17 octubre 1934; (APCC, *Ibidem*).

91. «Por lo que atañe al traspaso de la Misión a la Provincia Calvariense [...] confirmar mi punto de vista favorable a la cesión de la Misión de Bluefields a otra Provincia de la Orden, por la imposibilidad en que se encuentra nuestra Provincia de Cataluña de enviar allá nuevo personal, dada la pérdida sufrida en la revolución española y la necesidad de seguir atendiendo el Vicariato Apostólico del Caquetá». Carta de Josep de Besalú (ministre provincial) a Donat de Welle (ministre general), Marsella 4 octubre 1938; (Còpia a l'APCC, *Missions: Bluefields*, s.c.).

92. Així mateix ho explicava monsenyor Maties Solà al pare Damià d'Òdena, sotssecretari general a la Cúria General: «En la contestació de l'Emm. Sr. Cardenal Prefecte de la S.C. de Propaganda Fide a l'informe que vaig enviar-li l'any passat, em diu que dec resoldre, en una o altra forma, el problema del personal que ell califica, i amb sobrada raó, d'insuficient. I dec resoldre'l, diu, encara que sigui acudint, si és precis, a un altre Orde, advertint que ell s'encarregaria d'arranjar-ho tot. I vol que comuniqui el més prompte possible el resultat de les meves gestions. Davant d'aquest

càrrec del Vicariat Apostòlic de Bluefields,⁹³ es traspassà als frares caputxins nord-americans de la Província Calvariense⁹⁴ que, després d'uns anys de col.laboració pastoral,⁹⁵ completaren i desenvoluparen aquella acció evangelitzadora que, amb tan pocs mitjans, iniciaren els frares catalans a partir de la presa de possessió del Vicariat el maig de 1915.

Una vegada més em plau de regraduar, molt cordialment, la bona acollida dispensada pel bon amic i col.llega, doctor Ramon Corts i Blay, a les recerques d'història missional per a ser publicades dins les pàgines d'*Analecta Sacra Tarraconensis*, en aquest cas dedicades a l'estudi de l'acció missionera dels caputxins catalans entre els indis miskito de la costa atlàntica nicaragüenca.

---

manament tant terminant, volia escriure al M.R.P. Provincial de la Província Calvariense dels Estats Units demanant-li si podien despendre's de dos o tres Pares per venir a ajudar-nos en les nostres tasques missionals [...] He preferit donar-ne compte abans als nostres Superiors Majors, per si poden o judiquen proveir d'una altra manera a aquesta perentòria necessitat de la nostra Missió». Carta de Maties Solà a Damià d'Òdena, Bluefields 17 juny 1937; (APCC, *Ibidem*).

93. «Al fracasar todos mis intentos de traspasar nuestro compromiso a otra Provincia española [de FF.MM. Capuchinos], sólo me incumbía el deber de exponer a los Superiores Generales la verdadera situación de la Provincia [de Cataluña] y su imposibilidad de sostener todos sus compromisos misionales». Carta de Josep de Besalú a Maties Solà Farell, Barcelona 10 març 1941; (APCC, *Ibidem*).

94. «Respecte del trànsit de la Missió a la Província Calvariense, puc dir-li que tots ens fem càrrec que era una necessitat i una solució [...] Havíem vist clarament que si la Província [de Catalunya] no podia sostenir aquesta Missió, sobretot amb la desfeta de la Guerra, era necessari arreglar-ho en una forma o altra [...] Ja tenim tres Pares americans i per l'octubre n'anuncien l'arribada de tres o quatre més, etc.». Carta de Ramon M. d'Olot a Josep de Besalú, Puerto Cabezas 7 juny 1939; (APCC, *Ibidem*).

95. «Comprenc perfectament les preocupacions del Sr. Bisbe per la manca de personal, agreujada amb la perspectiva que es presenta davant del desastre que ha caigut damunt la Província amb la revolució marxista que estem patint [...], del propòsit de demanar auxili a la Província de Nord-amèrica, siga la Calvariense siga la de Westfàlia; si aquestes Províncies el poden ajudar seriosament [a monsenyor Maties Solà], i no li envien personal-rebuig [...] no tan sols no m'oposaria a la realització del projecte, sinó que donaria moltes gràcies a Déu del reforç que la Missió aconseguiria». Carta de Josep de Besalú a Damià d'Òdena, Marsella 2 agost 1937; (APCC, *Missions: Bluefields*, s.c.).